

Konsernipalvelujen palvelualue
Työllisyyspalvelut/Taisto Tuominen

21.11.2022

Viite: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan pyyntö 9.11.2022 asiantuntijakuulemisesta ja kirjallisesta -lausunnosta

Asiantuntijalausunto koskien HE 207/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksessä ehdotetaan mm. säädettäväksi laki työvoimapalvelujen järjestämisestä ja laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettäisiin työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Varsinaiset asiakkaille tuotettavat julkiset työvoimapalvelut (luvut 4 - 12) siirretään uuteen lakiin pääosin nykyisen lainsäädännön mukaisina. Työ- ja elinkeinoministeriön valmistelevien virkamiesten mukaan palvelujen uudistaminen ei ollut mahdollista tiukasta aikataulusta johtuen, vaan palvelujen uudistaminen säädösten toteutettavaksi myöhemmin erillisenä hankkeena. Palvelujen uudistaminen säädösten olisi ollut tarpeellinen. Esitys pitää sisällään kuitenkin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisen, joka pitäisi toteuttaa samassa yhteydessä kuin palveluja koskevat säädökset.

Esityksen mukaan kunnat osallistuisivat työttömyysetuuden perusosan suuruisen osan rahoitukseen nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Rahoitusvastuu laajane koskemaan nykyisen työmarkkinatuen lisäksi myös ansio- ja peruspäivärahaa. Laajeneva työttömyysetuuksien rahoitusvastuu tulisi kunnille 2025 alusta alkaen, mutta kunnille ei anneta (lainsäädännöstä johtuen) ajanmukaisia ja joustavia palveluja tehokkaan julkisten työvoimapalvelujen tuottamista varten.

Kokonaisuuteen sisältyvät työttömyysetuuden rahoitusvastuun muutokset tulisi siirtää asiakkaille tarjottavien julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudistamisen yhteyteen, eikä rahoitusvastuun muutoksia tulisi toteuttaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirron yhteydessä. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuu tulisi säilyttää entisellään, kunnes asiakkaille tarjottavat

palvelut on uudistettu. TE-palvelujen siirto kunnille tulee toteuttaa siten, että kunnilla on mahdollisuus hienosäätää palvelukoneisto kuntoon.

Alkuvuodesta 2020 valtioneuvosto asetti parlamentaarisen komitean uudistamaan sosiaaliturvaa kokonaisuutena. Komitean toimikausi päättyy 2027. Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean työttömyyttä koskevassa keskustelussa lokakuussa 2022 nostettiin esiin mm. seuraavaa: ”palvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja toteutusta sekä etuusjärjestelmän edellytyksiä tulee uudistaa niin, että osaamisen puutteet, jotka estävät tai uhkaavat estää täysipainoisen osallistumisen työmarkkinoilla huomioidaan”.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä

Julkisten työvoimapalvelujen siirto kunnille on kannatettava muutos ja sillä parannetaan paikallistasolla palvelujen saatavuutta. Uudistus parantaa palveluiden vaikuttavuutta, kun julkiset työvoimapalvelut ja kunnan elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja.

Uudistuksessa tulee huolehtia kunnallisen itsehallinnon säilyminen sekä ohjauksen ja valvonnan yhtenäisyys muuhun valtion ja kuntien väliseen ohjaukseen ja valvontaan. Valtioneuvoston työnjaon mukaan valtiovarainministeriö vastaa mm. kunta- ja aluehallinnon asioista, joten työ- ja elinkeinoministeriön rooli perustuu nykyiseen TE-palvelujen alue- tai paikallishallinnon ohjausmekanismiin. Ehdotettu työ- ja elinkeinoministeriön valvontarooli on ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon kanssa.

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Lakiesitystä pidetään pääsääntöisesti kannatettavana. Erityisen hyvänä pidetään sitä, että asiakkaiden työttömyyden keston liittyvät kriteerit poistuvat. Esityksessä mainitaan kaksi erillistä monialaista palvelua, eli nuorille ja muille asiakkaille. Resurssien mahdollisimman tehokkaan käytön kannalta päällekkäisten palvelujen perustaminen ei ole tarkoituksen mukainen.

Nuorten Onni-tyyppinen toiminta tulisi siirtää uudistuksessa hyvinvointialueille, eikä KEHA-keskukseen. Tällöin kunnat ja hyvinvointialueet voisivat neuvotella toteutettavista valmennuksista suoraan. KEHA-keskukseen kaavaillut monialaisten palveluiden kehittämisen tuen resurssit voitaisiin siirtää esimerkiksi aluehallintovirastoon (hallinto- ja kehittämiskeskus HAKE), koska aluehallintovirastoille on kaavailtu myös julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen valvontatehtävä. KEHA-keskuksen rooli tulee jatkossa painottumaan valtakunnallisten tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen sekä osaajien maahanmuuton edistämiseen. KEHA-keskus tarjoaisi valtakunnallisesti kansainvälisen rekrytointin palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman kansainvälistä liikkuvuutta.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta

Henkilöstön siirrot on mahdollista toteuttaa jo aiemmin, mikäli tehtäviä vastaanottava virasto voi voimassa olevan lainsäädännön nojalla hoitaa sille siirtyviä tehtäviä. Kaikilla työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvilla kunnilla on jo nyt valmiudet hoitaa niille siirtyviä tehtäviä. Tämä ennakkoon tapahtuva siirto turvaa katkeamattoman palveluketjun. Substanssiperehdytys on määritelty KEHA-keskuksen ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen yksikön toteutettavaksi, mutta siirtyvälle henkilöstölle tarvitaan lisäksi perehtymistä uuden työnantajan käytänteisiin. Kertasiirrolla 1.1.2025 riski palvelukatkokseen olisi merkittävä.

TE-toimistot rekrytoivat runsaasti henkilöstöä vakituisiin virkoihin. Kuntien kannalta olisi tärkeää, että tulevista rekrytoinneista neuvoteltaisiin kuntien kanssa tai TE-hallinnossa siirryttäisiin täyttämään tehtävät määräaikaisesti tulevan muutoksen vuoksi.

Erilaisten sopimusten osalta tulee varautua hyvissä ajoin esityksen mukaiseen muutokseen. Erityisen tärkeää tämä on esimerkiksi toimitila- ja palveluhankintojen osalta. Näiden osalta sopimusten tekeminen edellyttää tiivistä yhteistyötä, jos sopimuskauti ulottuu 1.12.2024 jälkeiselle ajalle. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi ohjeistaa sen alaista alue- ja paikallishallintoa muutosten sisällyttämisestä jo nyt sopimuksiin.